

In the event that an unauthorized transaction is made in virtual assets, indirect fraud also occurs. Broadcasting to the network of nodes that ensure the functioning of the payment system of virtual assets, a message with the initiation of a transaction signed by the private key of the victim, the guilty person deceives the participants of the payment system of virtual assets. Such deception consists in reporting false information that the person who owns the virtual asset initiates a transaction of his asset.

Keywords: *criminal law, criminal responsibility, fraud, objective party, deception, non-cash money, electronic computing equipment.*

УДК 343.35

DOI 10.31558/2786-5835.2024.1.23

Янівський Володимир Миколайович,
здобувач ступеня «Доктор філософії»

Донецького національного університету імені Василя Стуса

ПРО ОБ'ЄКТ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ПЕРЕДБАЧЕНИХ СТАТТЯМИ 366-2 ТА 366-3 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

Стаття присвячена дослідженню родового, видового, основних та додаткових безпосередніх об'єктів кримінальних правопорушень, передбачених статтями 366-2 та 366-3 Кримінального кодексу України. За результатами написання статті визначається кожен із цих різновидів об'єктів.

Зазначається, що родовим об'єктом кримінальних правопорушень, передбачених розділом XVII Особливої частини Кримінального кодексу України, є суспільні відносини, які забезпечують нормальну, тобто таку, зміст і порядок здійснення якої визначені законодавством, діяльність державного апарату, апарату управління органів місцевого самоврядування, громадських об'єднань, інших юридичних осіб як публічного, так і приватного права, а також суспільні відносини, які забезпечують здійснення регламентованої законодавством професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг.

Обґрунтовано, що видовим об'єктом аналізованих посягань є встановлений законом порядок декларування.

Доводиться, що основним безпосереднім об'єктом розглядуваних кримінальних правопорушень є суспільні відносини у сфері здійснення фінансового контролю, які забезпечують:

- з одного боку, подання суб'єктом декларування відповідної декларації;*
- з іншого боку, – відображення у такій декларації достовірних відомостей (статті 366-3 та 366-2 Кримінального кодексу України відповідно).*

Водночас аргументується, що додатковим факультативним об'єктом досліджуваних деліктів можуть виступати суспільні відносини, посягання на які пов'язане з декларуванням недостовірної інформації, а саме суспільні відносини, на які посягають корупційні делікти, загальнокримінальні майнові кримінальні правопорушення, кримінальні правопорушення проти правосуддя. Що ж до відносин у сфері протидії корупції, то доведено, що їх необхідно визнавати не просто додатковим, а саме обов'язковим додатковим об'єктом розглядуваних порушень фінансового контролю.

Ключові слова: *юридична відповідальність, кримінальна відповідальність, кримінальне правопорушення, злочин, об'єкт, декларація/декларування, інформація, неподання, неправдиві відомості, санкція, мета покарання.*

Постановка проблеми. Як відомо, головним наслідком ухвалення Закону України від 4 грудня 2020 р. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо встановлення відповідальності за декларування недостовірної інформації та неподання суб'єктом декларування декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування» стало доповнення Кримінального кодексу України (далі – КК) двома новими заборонами – ст. 366-2 «Декларування недостовірної інформації» та ст. 366-3 «Неподання суб'єктом декларування декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування». Ці дві новели замінили ст. 366-1, яка попередньо була визнана неконституційною органом конституційною юрисдикції в Україні.

З того часу відповідні кримінально-правові норми ставали предметом розвідок багатьох науковців. Та водночас маємо констатувати, що багато питань, пов'язаних із цими заборонами, у кримінально-правовій доктрині і досі залишаються невирішеними. Зокрема, сказане стосується і питання розуміння анти-суспільної спрямованості відповідних посягань.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У вітчизняній юридичній літературі відповідна проблематика ставала предметом наукових розвідок таких вчених: А. В. Агеєнко, Н. О. Антонюк, О. С. Бондаренко, А. А. Вознюк, Д. Ф. Волонець, Б. М. Головкін, В. В. Гордієнко, О. О. Дудоров, З. А. Загиней-Заболотенко, К. П. Задоя, Д. Г. Михайленко, Д. М. Міськів, О. К. Марін, Р. О. Мовчан, А. В. Савченко, М. І. Хавронюк, В. С. Щирська та інших. Утім уніфікованої позиції щодо об'єкта досліджуваних посягань названим ученим досягнути не вдалося.

Постановка завдання. Враховуючи сказане, задекларованою метою цієї статті є визначення родового, видового, основних та додаткових безпосередніх об'єктів кримінальних правопорушень, передбачених статтями 366-2 та 366-3 КК.

Виклад основного матеріалу. Приступаючи до характеристики родового об'єкта розглядуваних посягань, передусім варто нагадати, що зазвичай найбільш точне уявлення про зміст такого об'єкта нам надає назва розділу Особливої частини КК, до якого були поміщені відповідні норми [1, с. 95]. У випадку зі статтями 366-2 та 366-3 КК такою структурною ланкою Особливої частини є розд. XVII «Кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг» (далі – розд. XVII).

Попередньо проаналізувавши висловлені на сторінках юридичної літератури доктринальні позиції, Є. Ю. Драчевський свого часу резюмував, що серед вітчизняних правознавців відсутні концептуальні суперечності щодо розуміння родового об'єкта консолідованих у межах розд. XVII кримінальних правопорушень. Зокрема, за наслідком всебічного аналізу відповідних наукових позицій, юрист констатував, що, не враховуючи наявності, що природно, деяких (більших чи

менших) редакційних розбіжностей, переважно такий об'єкт характеризується за допомогою формулювань на кшталт «встановлений (регламентований) законом (правовими нормами, нормативно-правовими актами)» або ж «правильний (нормальний, належний)» порядок (робота) здійснення (реалізації) службової діяльності або професійної діяльності з надання публічних послуг [2, с. 109].

Водночас, навіть визнаючи змістовну подібність продемонстрованих вище поглядів, все ж вважаємо, що найбільш повним є визначення, яке свого часу було надано В. І. Тютюгіном та Ю. В. Гродецьким. На думку вчених, родовим об'єктом відповідної групи кримінальних правопорушень є суспільні відносини, які забезпечують нормальну, тобто таку, зміст і порядок здійснення якої визначені законодавством, діяльність державного апарату, апарату управління органів місцевого самоврядування, громадських об'єднань, інших юридичних осіб як публічного, так і приватного права, а також суспільні відносини, які забезпечують здійснення регламентованої законодавством професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг [3, с. 278].

Хоча деякі дослідники обмежуються виділенням лише родового, інші, разом з останнім, виокремлюють ще й видовий об'єкт, яким є більш дрібні за обсягом і специфічні за змістом групи суспільних відносин. Водночас варто погодитись із зауваженням щодо того, що така додаткова структуризація є доцільною лише тоді, коли існує видове розмаїття навіть умовно однорідних суспільних відносин, які згруповані в одному розділі Особливої частини КК України [1, с. 96].

Як ми пам'ятаємо, у назві розд. XVII самим законодавцем було виділено дві сфери, в яких вчиняються консолідовані в його межах делікти: сфера службової діяльності та професійної діяльності, пов'язані з наданням публічних послуг. Враховуючи такий нормативний підхід, без подиву сприймається та обставина, що під час характеристики видових об'єктів розглядуваних посягань переважна частина дослідників також за критерій класифікації бере саме **сферу** скоєння посягання, яка залежить від **суб'єкта кримінального правопорушення**. Відповідно до цього виділяють:

– або ж лише два видові об'єкти, про які, власне, і згадується в назві розд. XVII: 1) суспільні відносини, які забезпечують нормальну діяльність державного та громадського апарату, а також апарату управління підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності (у деяких авторів – просто службової діяльності); 2) суспільні відносини, які забезпечують нормальну діяльність, пов'язану з наданням публічних послуг [4, с. 58; 5, с. 393–394];

– або ж, дещо розширюючи та видозмінюючи відповідний законодавчий підхід, одразу три: 1) суспільні відносини щодо правильного здійснення влади; 2) суспільні відносини щодо правильного здійснення організаційно-розпорядчих та адміністративно-господарських функцій у: а) публічному секторі; б) приват-

ному секторі; 3) суспільні відносини щодо правильного надання публічних послуг [6, с. 66–67];

– та навіть чотири видові об'єкти, виокремлюючи суспільні відносини, які забезпечують нормальну: 1) службову діяльність в органах державної влади, місцевого самоврядування та інших юридичних особах публічного права; 2) службову діяльність в юридичних особах приватного права; 3) службову діяльність в юридичних особах як публічного, так і приватного права; 4) професійну діяльність, пов'язану з наданням публічних послуг [7, с. 511; 8, с. 48].

Характеризуючи видові об'єкти кримінальних правопорушень, передбачених розд. XVII, А. В. Агеєнко так само бере за основу критерії «сфери» діяльності та «суб'єкта», який її здійснює. Утім поруч із суспільними відносинами у сфері:

1) діяльності службових осіб органів державної влади, місцевого самоврядування та в інших юридичних особах публічного права;

2) діяльності службових осіб в юридичних особах приватного права та

3) професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг,

юристка також виділяє і четверту та невідому попереднім класифікаціям групу «*суспільних відносин у сфері діяльності спеціальних суб'єктів*», які і визнає видовим об'єктом делікту, передбаченого ст. 366-2 КК [9, с. 466].

Не заперечуючи того, що кожна з наведених класифікацій має раціональне підґрунтя і охоплює всі зосереджені у розд. XVII кримінальні правопорушення, водночас маємо констатувати, що жодна з них достатньою мірою не відображає і не враховує специфіки суспільних відносин, які охороняються саме статтями 366-2 та 366-3 КК. І якщо в контексті класифікацій, які пропонувалися раніше, коли в КК існувала одна лише ст. 366-1, до цього факту можна було ставитись із розумінням, то щодо класифікацій, які наводились із моменту набрання чинності Законом від 4 грудня 2020 р. і до сьогодні, коли існує одразу дві окремі норми, присвячені кримінально-правовій охороні порядку декларування, – навряд. Наприклад, озвучена вище позиція А. В. Агеєнко хоча й була викладена, по-перше, вже в 2023 р., по-друге, у межах спеціального дослідження, присвяченого виключно об'єкту декларування недостовірної інформації, однак під час цього вона все рівно фактично жодним способом не враховує специфіку розглядуваних у цій роботі посягань, адже:

– з одного боку, до виділеною авторкою групи «*суспільних відносин у сфері діяльності спеціальних суб'єктів*» однаково можуть бути включені й інші кримінально протиправні діяння, зокрема, передбачені статтями 365, 365-3, 370, покликаним яких є охорона принципово відмінних за змістом суспільних відносин;

– а, з іншого, – ст. 366-2 (як і ст. 366-3) КК так само могла б бути включена принаймні і до групи кримінальних правопорушень у сфері діяльності службових осіб органів державної влади, місцевого самоврядування та в інших юридич-

них особах публічного права та діяльності службових осіб в юридичних особах приватного права, які не меншою мірою (порівняно з попередньою) відображають специфіку аналізованих посягань.

Зважаючи на всі вищевикладені аргументи, як найбільш обґрунтованою, так і такою, що найкраще відображає особливості досліджуваних кримінальних правопорушень, уважаємо позицію розробників проєкту КК, які, враховуючи відповідну специфіку, виділили:

– по-перше, єдині кримінальні правопорушення *проти доброчесності у публічній сфері* (розд. 9.5), до яких були включені діяння, які з погляду чинного КК могли б уважатися такими, що порушують як суспільні відносини, які забезпечують нормальну службову діяльність, так і суспільні відносини, які забезпечують нормальну професійну діяльність, пов'язану з наданням публічних послуг;

– по-друге, кримінальні правопорушення *проти доброчесності у приватній та публічних сферах* (розд. 7.9), до яких включили діяння, які можуть вважатися наступниками передбачених чинним КК деліктів у сфері діяльності службових осіб юридичних осіб приватного права та посягання, передбаченого ст. 369-3 «Протиправний вплив на результати офіційних спортивних змагань»;

– нарешті, по-третє, і найважливіше для нашої роботи – кримінальні правопорушення *проти порядку декларування* (розд. 9.6), до яких були включені діяння (статті 9.6.2–9.6.4) [10], які сміливо можна вважати аналогами тих, що передбачені розглядуваними в цьому дослідженні статтями 366-2 та 366-3 КК.

Водночас зауважимо, що за умови реалізації підтримуваної автором цієї роботи декриміналізації такого діяння, як «умисне неподання декларації» [11], доцільність виділення відповідної групи кримінально протиправних посягань може бути надалі поставлена під сумнів.

Зазначений вище спільний видовий об'єкт (суспільні відносини, які забезпечують дотримання встановленого порядку декларування) конкретизується у тих суспільних відносинах, яким безпосередньо заподіюється шкода або створюється загроза заподіяння шкоди внаслідок вчинення досліджуваних у цій роботі деліктів. Йдеться про безпосередній об'єкт кримінального правопорушення, який слугує основою для класифікації об'єктів «по горизонталі», зміст якої полягає в тому, що на його рівні виокремлюють:

– основний безпосередній об'єкт кримінального правопорушення – тобто ті суспільні відносини, які передусім намагається захистити законодавець, ставлячи їх під кримінально-правову охорону;

– і додатковий об'єкт – ті суспільні відносини, яким разом з основним об'єктом завдається або виникає загроза заподіяння шкоди. Своєю чергою додатковий безпосередній об'єкт може бути двох видів: а) обов'язковий, що у відповідному складі кримінального правопорушення «страждає» завжди, і б) факульт-

тативний, який при скоєнні певного кримінального правопорушення може існувати поряд з основним, а може бути відсутнім [12, с. 108].

Як відомо, раніше кримінально-правову охорону встановленого порядку декларування забезпечувала єдина ст. 366-1 КК. За таких умов цілком природним було те, що, попри регламентацію цією нормою відповідальності одразу за два діяння, дослідники відповідної проблематики обмежувалися наведенням єдиного визначення основного безпосереднього об'єкта кримінального правопорушення, передбаченого відповідною статтею. Водночас таким безпосереднім об'єктом називався:

- або ж встановлений законом порядок декларування – тобто ті відносини, які наразі нами визнаються видовим об'єктом обох розглядуваних правопорушень [13, с. 1148];
- або ж встановлені законом вимоги, заборони та обмеження з фінансового контролю, порушення порядку подання декларацій [14, с. 141];
- або ж правильна діяльність відповідних суб'єктів декларування у частині подання декларації [15, с. 77; 16, с. 69; 17, с. 54];
- або ж суспільні відносини у сфері здійснення фінансового контролю в частині встановленого порядку подання декларацій [18, с. 194].

Вже після ухвалення Закону від 4 грудня 2020 р. комплексне дослідження об'єкта кримінального правопорушення, передбаченого лише ст. 366-2 КК, здійснила А. В. Агеєнко. Результатом напрацювань авторки став зроблений нею висновок про те, що основним безпосереднім об'єктом декларування недостовірної інформації є суспільні відносини, які виникають з приводу подання декларації суб'єктом декларування [9, с. 468].

Загалом ми не маємо заперечень щодо подібного тлумачення антисуспільної спрямованості відповідного діяння. Та водночас маємо зауважити, що, на нашу думку, подібне визначення не повною мірою передає специфіку саме кримінального правопорушення, передбаченого ст. 366-2 КК, і є радше придатним для характеристики видового об'єкту обох досліджуваних деліктів. З аналогічних міркувань не можемо повністю підтримати і позиції тих науковців, які вже після набрання чинності Законом від 4 грудня 2020 р. надають єдине універсальне визначення, яке одночасно стосується і тому повною мірою не відображає особливості основного безпосереднього об'єкту кримінальних правопорушень, передбачених як ст. 366-2, так і ст. 366-3 КК.

Зважаючи на сказане, ми дійшли висновку, що пропонований названими авторами підхід потребує певного удосконалення, яке має бути забезпечено за рахунок відображення у відповідних визначеннях специфіки обох посягань. З урахуванням цього вважаємо, що під час трактування основних безпосередніх об'єктів розглядуваних кримінальних правопорушень необхідно виходити з то-

го, що ними є суспільні відносини у сфері здійснення фінансового контролю, які забезпечують:

– з одного боку, подання суб'єктом декларування відповідної декларації (ст. 366-3 КК);

– а, з іншого, – відображення у такій декларації достовірних відомостей (ст. 366-2 КК).

Що ж до додаткового безпосереднього об'єкта досліджуваних деліктів, то не викликає заперечень підтримувана більшістю юристів позиція, відповідно до якої ним варто визнавати авторитет органів державної влади та місцевого самоврядування. Водночас такий додатковий безпосередній об'єкт небезпідставно визнається саме факультативним, адже у багатьох випадках відповідні суспільні відносини можуть і не порушуватися.

Водночас варто погодитись із правниками, які акцентують на тому, що особливість додаткового факультативного об'єкта кримінального правопорушення, передбаченого ст. 366-2 КК (те саме стосується і посягання, про яке йдеться у ст. 366-3 КК – *В. Я.*), полягає в тому, що його не конкретизовано. Зважаючи на це, робиться логічний висновок щодо того, що ним можуть виступати суспільні відносини, посягання на які пов'язано з декларуванням недостовірної інформації, а саме суспільні відносини, на які посягають корупційні делікти, загальнокримінальні майнові кримінальні правопорушення, кримінальні правопорушення проти правосуддя [20, с. 61; 21; 22; 23; 24, с. 58].

Чи не єдиним спірним питанням у цьому контексті є питання, пов'язане із «відносинами у сфері протидії корупції», а саме:

1) чи є підстави для визнання таких відносин додатковим об'єктом розглядуваних кримінальних правопорушень?

Це питання, зі свого боку, породжує інше, ще більш важливе з погляду застосування кримінального закону питання про доцільність віднесення відповідних посягань до корупційних;

2) і якщо є, то яким: обов'язковим, про що пише В. В. Андрієшин [18, с. 129], чи факультативним, у чому переконана А. В. Агеєнко [9, с. 468]?

Розглядаючи перше з поставлених вище питань, А. В. Савченко йменує незрозумілими причини, з яких законодавець не відніс аналізований злочин (йдеться про раніше чинну ст. 366-1 КК) до категорії корупційних у примітці до ст. 45 КК. «І це при тому, – підкреслює фахівець, – що вказана стаття була запроваджена до КК на підставі саме Закону України “Про запобігання корупції” та в умовах сьогодення є одним з ключових засобів контролю корупційних проявів у діяльності осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування» [17, с. 54]. Таку позицію повністю розділили і К. П. Рубан [25] та В. С. Щирська, яка називала слушним здійснене свого часу віднесення декла-

рування недостовірної інформації до корупційних злочинів на підставі відповідних змін примітки до ст. 45 КК [26, с. 62].

Та на противагу висловленій позиції не менш вагомими контраргументи наводять І. Б. Газдайка-Василишин та Д. М. Міськів. Правники зазначають, що обов'язковою ознакою корупційного правопорушення є те, що воно має містити ознаки корупції, а корупція, як відомо, обумовлена метою одержання неправомірної вигоди. Через це вчені називають необґрунтованою належність аналізованих складів до категорії корупційних правопорушень, адже вони пов'язані радше з приховуванням раніше одержаної неправомірної вигоди внаслідок вчинення іншого протиправного діяння [16, с. 67].

Саме останній погляд, який так само підтримує і А. В. Агеєнко [20, с. 62], більш переконливим вважаємо і ми.

Погодившись із попередніми висновками І. Б. Газдайки-Василишиної та Д. М. Міськіва, водночас не можемо підтримати їхній умовивід. Йдеться про переконання криміналістів у тому, що той факт, що аналізовані склади не відповідають усім необхідним ознакам корупційного правопорушення, є прямим свідченням того, що особа, яка вчиняє таке діяння, не може посягати на суспільні відносини у сфері запобігання корупції, які, виходить, додатковим об'єктом цих правопорушень бути не можуть [16, с. 68]. На нашу думку, така позиція є вкрай уразливою і не може уважатися достатньо виваженою з огляду на низку таких аргументів.

По-перше, якщо слідувати такій сумнівній логіці, то ми так само маємо констатувати, що, наприклад, розміщене не в розд. I Особливої частини КК «Злочини проти основ національної безпеки України» розголошення державної таємниці (ст. 328) не може спричинити шкоду національній безпеці; хуліганство (ст. 296) – здоров'ю людей чи власності; доведення до банкрутства (ст. 219) чи зловживання владою або службовим становищем (ст. 364) – власності тощо. Але ж очевидно, що насправді це не так, через що у всіх названих складах відповідні відносини визнаються додатковими безпосередніми об'єктами.

По-друге, тут хотілося б процитувати слова вчених, які зазначають, що важливим складником механізму запобігання корупції виступають норми, які встановлюють відповідальність за вчинення не лише корупційних діянь, а й відмінних від останніх вчинків, які є фоновими явищами, що зумовлюють виникнення корупції [27, с. 4–5], а мета антикорупційної реформи повинна бути досягнута, зокрема завдяки впровадженню низки новітніх превентивних антикорупційних механізмів, серед яких і декларування майнового стану публічних службовців, перевірка їхньої доброчесності, моніторинг способу життя [28, с. 7–8].

По-третє, так само оцінюємо не зовсім доречним і здійснене для обґрунтування своєї гіпотези посилення згаданих науковців на:

а) те, що розглядувані склади правопорушень пов'язані радше з приховуванням раніше одержаної неправомірної вигоди внаслідок вчинення іншого протиправного діяння. Невже ж учені справді вважають, що таке, здійснене за допомогою порушень вимог фінансового контролю, «приховування раніше одержаної неправомірної вигоди в результаті вчинення іншого протиправного діяння» не спричиняє шкоду відносинам у сфері протидії корупції?

б) приписи Закону України «Про запобігання корупції». Відповідно до ст. 1 цього Закону, правопорушення, пов'язане з корупцією – це діяння, що не містить ознак корупції, але **порушує** встановлені цим Законом вимоги, заборони та обмеження. Зважаючи на це, виникає логічне питання: а як саме порушення згаданого Закону може не заподіювати шкоду відносинам у сфері протидії корупції? Переконані, що, навпаки, порушуючи відповідні нормативні вимоги, кожний прояв аналізованих діянь хоча б опосередковано і, можливо, віддалено, але все ж завдає шкоду відносинам у сфері протидії корупції, а тому згадані відносини необхідно вважати не просто додатковим, а саме **обов'язковим додатковим** безпосереднім об'єктом кримінальних правопорушень, передбачених статтями 366-2 та 366-3 КК України.

Висновки. Отже, за результатами написання статті є підстави дійти таких висновків:

1) родовим об'єктом кримінальних правопорушень, передбачених розд. XVII, є суспільні відносини, які забезпечують нормальну, тобто таку, зміст і порядок здійснення якої визначені законодавством, діяльність державного апарату, апарату управління органів місцевого самоврядування, громадських об'єднань, інших юридичних осіб як публічного, так і приватного права, а також суспільні відносини, які забезпечують здійснення регламентованої законодавством професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг;

2) видовим об'єктом кримінальних правопорушень, передбачених статтями 366-2 та 366-3 КК, є встановлений законом порядок декларування;

3) основним безпосереднім об'єктом розглядуваних кримінальних правопорушень є суспільні відносини у сфері здійснення фінансового контролю, які забезпечують:

– з одного боку, подання суб'єктом декларування відповідної декларації (ст. 366-3 КК);

– а, з іншого, – відображення у такій декларації достовірних відомостей (ст. 366-2 КК);

4) додатковим факультативним об'єктом досліджуваних деліктів можуть виступати суспільні відносини, посягання на які пов'язано з декларуванням недостовірної інформації, а саме авторитет органів державної влади та місцевого самоврядування, суспільні відносини, на які посягають корупційні делікти, за-

гальнокримінальні майнові кримінальні правопорушення тощо. Що ж до відносин у сфері протидії корупції, то їх необхідно визнавати не просто додатковим, а саме обов'язковим додатковим об'єктом розглядуваних порушень фінансового контролю.

Безпосередній об'єкт кримінального правопорушення може бути конкретизований за допомогою таких факультативних ознак: предмет і потерпілий, які, за умови передбачення їх у диспозиції кримінально-правової норми, для такого складу кримінального правопорушення перетворюються на обов'язкові. Зважаючи на те, що в обох аналізованих нормах прямо вказується на предмет цих посягань, його характеристику і необхідно визнавати перспективним напрямом наукових досліджень у відповідній сфері.

Список використаних джерел

1. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник / А. А. Васильєв, Є. О. Гладкова, О. О. Житний та ін.; за заг. ред. О. М. Литвинова; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2020. 428 с.
2. Драчевський Є. Ю. Кримінально-правова охорона господарських відносин у сфері організації і проведення азартних ігор та лотерей: дис. ... д-ра філософії зі спеціальності 081 «Право». Вінниця, 2021. 276 с.
3. Тютюгін В. І., Гродецький Ю. В. Злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг: загальна характеристика. *Вісник Асоціації кримінального права України*. 2015. № 1(4). С. 272–295.
4. Грудзур О. М. Кримінально-правова характеристика провокації хабара: дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2011. 229 с.
5. Кримінальне право (Особлива частина): підручник / за ред. О. О. Дудорова, Є. О. Письменського. Т. 2. Луганськ: Елтон-2, 2012. 704 с.
6. Яциніна М.-М. С. Зловживання владою, службовим становищем або повноваженнями за Кримінальним кодексом України (ст. ст. 364, 364-1, 365-2 КК України): дис. ... канд. юрид. наук. Львів, 2021. 252 с.
7. Кримінальне право України: Особлива частина: підручник / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін та ін.; за ред. В. Я. Тація, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна. 5-те вид., переробл. і допов. Харків: Право, 2015. 680 с.
8. Гора Р. М. Кримінальна відповідальність за зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми. дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2019. 208 с.
9. Агеєнко А. В. Об'єкт декларування недостовірної інформації. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 10. С. 465–468.
10. Проект нового Кримінального кодексу України (контрольний текст станом на 25.02.2024 р.). URL: <https://newcriminalcode.org.ua/criminal-code>
11. Мовчан Р. О., Янівський В. М. Криміналізація умисного неподання декларації: pro at contra. *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького. Серія Право*. 2023. Вип. 16. С. 133–140. DOI: 10.33098/2078-6670.2023.16.28.133-140.

12. Кримінальне право України: загальна частина: підручник / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін та ін.; за ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. 4-те вид., переробл. і допов. Харків: Право, 2010. 456 с.
13. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. 10-те вид., переробл. та допов. Київ: ВД «Дакор», 2018. 1360 с.
14. Гордієнко В. Безпосередній об'єкт злочину, передбаченого статтею 366-1 КК України «декларування недостовірної інформації». *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. 2019. Вип. 69. С. 136–143.
15. Козачина А. М. Кримінальна відповідальність за декларування недостовірної інформації: дис. ... д-ра філософії за спеціальністю 081 «Право». Київ, 2023. 230 с.
16. Міськів Д. М., Газдайка-Василишин І. Б. Кримінальна відповідальність за декларування недостовірної інформації та за неподання декларації суб'єктом декларування: монографія. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 300 с.
17. Савченко А. В. Особливості складу декларування недостовірної інформації. *Актуальні проблеми досудового розслідування: збірник тез доповідей IV Всеукраїнської науково-практичної конференції* (м. Київ, 1 липня 2015 р.). Київ, 2015. С. 53–56.
18. Андрієшин В. В. Кримінально-правова кваліфікація декларування недостовірної інформації (ст. 366-1 КК України). *Вісник Асоціації кримінального права України*. 2018. № 2(11). С. 127–137.
19. Волонець Д. Ф. Кримінальна відповідальність за декларування недостовірної інформації: дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2021. 229 с.
20. Агеєнко А. В. Кримінально-правова характеристика декларування недостовірної інформації: дис. ... д-ра філософії за спеціальністю 081 «Право». Харків, 2023. 240 с.
21. Вознюк А. А. Незаконне збагачення: пошук оптимальної кримінально-правової норми. *Кримінологічна теорія і практика: досвід, проблеми сьогодення та шляхи їх вирішення: матеріали міжвузів. наук.-практ. круглого столу* (Київ, 22 берез. 2019 р.). Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2019. С. 84–90.
22. Вознюк А. А. Визнання статті 366-1 Кримінального кодексу України неконституційною: концептуальні вади прийнятого рішення. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2020. № 4. С. 20–31. DOI: 10.33270/01201174.20.
23. Вознюк А. А. Декларування недостовірної інформації та умисне неподання декларації: нові моделі заборонних кримінально-правових норм. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка*. 2020. Вип. 4. с. 104–120. DOI: 10.33766/2524-0323.92.104-120.
24. Черенков А. М. Розслідування декларування недостовірної інформації: дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2020. 270 с.
25. Рубан К. П. Кримінальна відповідальність за декларування недостовірної інформації. *Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції* (9 грудня 2016 р.). URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/5124>
26. Щирська В. С. Кримінальна відповідальність за декларування недостовірної інформації. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2019. № 3. С. 59–64.
27. Судовий розгляд справ про правопорушення, пов'язані з корупцією: практ. посіб. / кол. авт.; за ред. О. М. Костенка. Київ: Національна академія прокуратури України, 2018. 346 с.
28. Дудоров О. О., Мовчан Р. О., Сенік В. Г. Кваліфікація адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією (коментар судової практики). Київ: ВД «Дакор», 2020. 508 с.

Volodymyr Yanivsky. About the Object of Criminal Offenses Covered by Articles 366-2 and 366-3 of the Criminal Code of Ukraine

The article is devoted to the study of generic, specific, main and additional direct objects of criminal offenses provided for by Articles 366-2 and 366-3 of the Criminal Code of Ukraine. According to the results of writing the article, each of these types of objects is determined.

It is noted that the general object of criminal offenses provided for in Chapter XVII of the Special Part of the Criminal Code of Ukraine is social relations that ensure normal, i. e., those whose content and procedure are determined by legislation, the activities of the state apparatus, the management apparatus of local self-government bodies, public associations, other legal entities of both public and private law, as well as social relations that ensure the implementation of legally regulated professional activities related to the provision of public services.

It is substantiated that the specific object of the analyzed encroachments is the declaration procedure established by law.

It is proved that the main direct object of the considered criminal offenses are public relations in the field of financial control, which ensure:

- on the one hand, submission of the relevant declaration by the subject of the declaration;*
- and, on the other hand, – the display of reliable information in such a declaration (Articles 366-3 and 366-2 of the Criminal Code of Ukraine, respectively).*

At the same time, it is argued that an additional optional object of the researched torts can be public relations, the violation of which is connected with the declaration of false information, namely public relations, which are violated by corruption torts, general criminal property criminal offenses, criminal offenses against justice. As for relations in the field of anti-corruption, it has been proven that they should be recognized not just as an additional, but rather as a mandatory additional object of the considered violations of financial control.

Keywords: *legal responsibility, criminal liability, criminal offense, crime, object, declaration / declaration, information, failure to submit, false information, sanction, purpose of punishment.*